

Η ΟΜΑΔΙΚΗ ΡΟΠΗ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

(Ἡ οικονομικῶς Ἠνωμένη Εὐρώπη γεννᾷ νέα οικονομικὴ ζωή, νέα καθήκοντα)

Ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Α. ΝΤΟΜΑΛΗ

Ἡ μικρὴ τούτη ἐργασία—ἀπὸ τῆ σκοπιᾶ τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας στὴν Πολιτικὴ Οἰκονομία—εἶναι μία ὀμιλία ποὺ ἔγινε πρώτη, σὲ μία προγραμματισμένη σειρά ὀμιλιῶν, στὴν Ἐμπορικὴ Σχολὴ τῆς Λαρίσης. Γράφηκε, ὅσον ἦταν δυνατὸ νὰ γραφῆ ἀπλᾶ, μὲ σαφήνεια, χωρὶς βέβαια νὰ χάσῃ τὸ ἐπιστημονικὸ τῆς διαφέρον καὶ τὴν οἰκονομολογικὴ τῆς ἐσωτερικῆ τοῦ λόγου ὕψη. Σὲ τοῦτο βοήθησε τὸν ὀμιλητὴ ἡ μακρόχρονη διδακτικὴ του πεῖρα. Γι' αὐτὸ τολμᾷ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἐργασία του αὐτὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἔγκυρο καὶ ἐπίσημο τοῦτο τῆς ἐπιστήμης βῆμα. Ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ Δάσκαλό μας κ. Δ. Καλιτσονάκη εἶναι μεγάλη, ὅπως καὶ γιὰ ὅλους τοὺς Λασκάλους τῆς Οἰκονομολογικῆς Ἐπιστήμης. Θὰ ἦταν πρόσθετη χαρὰ, ἂν ἔδιδε καὶ τὴν ἀφορμὴ νὰ συζητηθῆ καὶ πάλι τὸ θέμα ποὺ θίγει.

1. Ὄταν ἓνα σπίτι καίγεται, κάθε ἔνοικος παίρνει ἓνα κουβὰ γιὰ νὰ σβῆσῃ τὴν πυρκαγιά. Καὶ ὅταν ἓνα γειτονικὸ μας ποτάμι, κάθε χρόνο τὸ χειμῶνα ξεχειλίζει, λαμβάνουμε ὅλοι τὰ μέτρα μας πρὶν εἶναι πολὺ ἄργα. Βέβαια ἡ χῶρα μας δὲν καίγεται, οὔτε πρόκειται νὰ καῖ, ὥστε ὅλοι μας νὰ χρειαστῆ νὰ πάρουμε ἀπὸ ἓναν κουβὰ, γιὰ νὰ σβῆσουμε τὴν πυρκαγιά. Τέτοιον κίνδυνο δὲν βλέπουμε στὸν ὀρίζοντα τοῦ κόσμου τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς χῶρας. Ἀλλὰ βλέπουμε μὲ χαρὰ, μὰ καὶ γόνιμο ἀπορία, νὰ γεννιοῦνται σήμερα νέες συνθήκες, νέα οικονομικὴ ζωή, μιᾶς μεγάλης νέας οἰκονομικῶς ἐνιαίας εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, ὅπου τὸ μεγάλο, μὰ καὶ αἰώνιο ὄνειρο τῶν κλασσικῶν οἰκονομολόγων, νὰ γίνεταί μία πραγματικότης, ἡ ἐπικράτησι δηλαδὴ τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Τὸ ὄνειρο αὐτὸ ὄλων τῶν μεγάλων οἰκονομολόγων καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος τοῦ Ἐλευθέρου Διεθνoῦς Ἐμπορίου, ποὺ πραγματοποιεῖται σὲ λίγα χρόνια, κυφοφοῦν μία νέα ζωή, μία νέα ζωὴ καλύτερη, μὰ καὶ δυσκολώτερη.

* Κάθε καλός και λογικός πιά νοικοκύρης, κάθε καλός πάτερ Φαμίλιας, θα αγοράζει εκείνα τα αγαθά που χρειάζεται από την αγορά, που θα του προσφέρωνται άριστης ποιότητας και φθηνά. Τα τείχη των δασμών, τα όποια άκριβαίνουν σήμερα και επιβαρύνουν τα ξένα προϊόντα, θα γκρεμισθούν. Η χώρα, κάθε χώρα, θα πλημμυρίσει από τα αγαθά τα άριστης ποιότητας, τα πολλά, τα ποικίλα και τα φθηνά προϊόντα, που παράγουν τα μεγάλα βιομηχανικά κράτη.

2. Θα νόμιζε κανένας, ότι βρισκόμαστε ήδη σε ευημερία, με τον κατακλυσμό των φτηνών, άριστης ποιότητας και ποικίλων αγαθών. Βέβαια αυτό αποτελεί τη χαραυγή ενός καλύτερου μέλλοντος και για τη χώρα μας, εντός του χώρου της ενιαίας οικονομικώς Ευρώπης, με το οίονει παγκόσμιον ελεύθερον αύριον εμπόριον. Άλλα έδω άκριβώς έγκειται ή πλάνη του πνεύματός μας. Αύταπατώμεθα και έπλανήθημεν ήδη, εάν πιστέψαμε ότι ή ενιαία Ευρώπη με το ελεύθερον, το σχεδόν πλήρως ελεύθερον εμπόριόν της, ως έκ θαύματος θα μās έχάριζε τον επίγειον παράδεισον και την ευημερίαν άμέσως. Τα μεγάλα γεγονότα, μās διδάσκει ή ιστορία, έρχονται με πόδια περιστερās. Έτσι έρχεται ή ευημερία μας, αλλά πρώτα καταφθάνει ή μεγάλη πλημμύρα των ξένων προϊόντων, που θα κατακλύση τον μικρό οικονομικό χώρο μας. Ίδού, πρώτος ό κίνδυνος έρχεται, τον όποιον όφείλουμε να αντιμετώπισουμε. Πρέπει να σωθούμε από τον κατακλυσμό, όχι βέβαια τον κατακλυσμό του Νώε, αλλά από τη μεγάλη πλημμύρα των άριστης ποιότητας ποικίλων και φτηνών αγαθών των μεγάλων Κρατών. Έμεις, σαν καταναλωτές, όφείλουμε να ώθήσουμε το πνεύμα μας και τη θέλησή μας να προτιμούν την κατανάλωση των έλληνικών και όχι των ξένων αγαθών, γιατί μόνον έτσι θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τη μεγάλη πλημμύρα. Στη δύσκολη τούτη ώρα έρχεται το επίσημο Κράτος και αϊσιόδοξα ύψώνει το φράγμα των δασμών είκοσι άκόμα χρόνια περίπου, αλλά μαζί δίδει ένα πλήθος διευκολύνσεις στην εγχώρια βιομηχανία να έκσυγχρονισθί. Παρέχει άτέλειες στην εισαγωγή μηχανημάτων προς έκσυγχρονισμό των έγκαταστάσεων, αυξάνει τα ποσοστά άποσβέσεων προς νέες έγκαταστάσεις, ιδρύει τον Όργανισμό Βιομηχανικής Άναπτύξεως και δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες πιστωτικής πολιτικής, για τη γρήγορη ανάπτυξη των ήδη ύπαρχουσών βιομηχανιών και των νέων, προκηρύσσει διαγωνισμούς για νέες βιομηχανίες. Ίσως από την πίεση της νέας πραγματικότητας, θα υιοθετηθί μία νέα κενύσιανή οικονομική πολιτική πλήρους άπασχολήσεως και αν οι βιομήχανοι σταθούν άπαισιόδοχοι, να ζητήση το ίδιο το Κράτος να αναλάβη το μεγαλύτερο βάρος του έκβιομηχανισμού της χώρας με οικονομικās μονάδας, όπως ό Ο.Τ.Ε., ό ΟΛΠ, ή Δ.Ε.Η. κ.τ.λ. ήμικρατικού χαρακτήρος. Τότε ή έκβιομηχάνιση και ό έκσυγχρονισμός της βιομηχανίας μας θα είναι βεβαία έπιτυχία. Άλλά έμεις έδω σήμερα δέν όμιλούμε για το ποιά είναι τα καθήκοντα της κρατικής οικονομικής πολιτικής, αλλά μόνον έρευνούμε, ποιά είναι τα καθήκοντα τα δικά μας, ως Έλλήνων καταναλωτών.

3. Είκοσι χρόνια, λοιπόν, περίπου θα μās προστατεύουν οι δασμοί. Άλλά σιγά-σιγά το φράγμα των δασμών θα πίπτη και τότε έχουμε τη μεγάλη ευθύνη

ὄλοι μας, ἂν θὰ πνιγοῦμε οἰκονομικά ἢ ὄχι. Θὰ σωθοῦμε ὄλοι μαζί ἢ θὰ πνιγοῦμε ὄλοι πάλι μαζί. Δὲν θὰ ὑπάρξουν τυχεροὶ καὶ ἄτυχοι, κοινὴ καταγωγὴ ἔχουμε ὄλοι, ρυθμὸ ζωῆς κοινὸ, κοινὴ τύχη μᾶς περιμένει. Ἔτσι ὄλοι μας ὀφείλουμε νὰ πάρουμε ἀπὸ τῶρα τὰ μέτρα μας. Δὲν θὰ ζητήσουμε βέβαια κανένα κουβά, ἀλλὰ θὰ πάρουμε τὸ φτυάρι τὸ πνευματικὸ, γιὰ νὰ ὀρθώσουμε τὰ μεγάλα ἀντιπλημμυρικά οἰκονομικά ἔργα μας. Εἴκοσι περίπου χρόνια, μᾶς φτάνουν, νομίζω, γιὰ νὰ κατασκευάσουμε τὸ μεγάλο φράγμα, ποῦ θὰ ἀνακόψη τὴ μεγάλη πλημμύρα τῶν ξένων προϊόντων. Ὁ ἀγῶνας μας θὰ εἶναι κουραστικὸς γιατί πρέπει νὰ καταπνίξουμε τὶς παλαιές μας συνήθειες, νὰ πείσουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὸ πνεῦμα μας· μιὰ νέα πραγματικότητα, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ τὴν ἐνοήσουμε, ἀλλὰ εἶναι δύσκολο νὰ ξεριζώσουμε τὶς παλιές παραστάσεις τοῦ πνεύματός μας μέσα στὶς ὁποῖες γεννηθήκαμε, ἔχουμε ζήσει καὶ ζοῦμε. Συνηθίσαμε οἱ εὐποροὶ ἂ ἀγοράζουμε τὰ ξενόφερτα προϊόντα, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες παραγωγοὶ συνήθισαν νὰ τοὺς προστατεύουν οἱ δασμοί. Ἀπὸ τὴ σύσταση τοῦ Κράτους μας ἐπερίμεναν τὴ βοήθεια ἢ βιοτεχνία καὶ ἢ βιομηχανία γιὰ νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τους καὶ νὰ μὴν πέσουν ἀπὸ τὰ ἀνελέητα κτυπήματα τοῦ διεθνοῦς ανταγωνισμοῦ. Φτωχὴ ἢ βιοτεχνία, φτωχὴ ἢ βιομηχανία, φτωχὰ τὰ μέσα παραγωγῆς, ἐφυτοζωοῦσαν μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους. Ἔτσι ζοῦσαν ἑκατοντάδες βιομήχανοι, χιλιάδες ἐπαγγελματίες, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἔργατῶν. Φτωχικὰ ζοῦσαν. Ἀλλὰ ζοῦσαν. Οἱ ὑψηλοὶ δασμοί, τὰ ἄμεσα καὶ ἔμμεσα προστατευτικὰ οἰκονομικά μέτρα τοῦ Κράτους, τὰ διάφορα δῶρα ἐξαγωγῶν, τὰ λεγόμενα πρίμ, καὶ ἕνα πλήθος ἄλλες διευκολύνσεις, ἔκαμαν δυνατὴ τὴν βιωσιμότητα τῆς μικρᾶς καὶ μέσης μας βιομηχανίας, τῆς βιοτεχνίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν μικροεπαγγελματιῶν. Ἀλλὰ σιγὰ-σιγὰ τὸ ἐλεύθερο ἐμπόριο τῆς ἐνιαίας οἰκονομικῆς Εὐρώπης θὰ σαρώσῃ τὰ προστατευτικὰ μέτρα. Τότε τί θὰ γίνῃ, ἂν δὲν λάβουμε τὰ μέτρα μας;

4. Ἐκατοντάδες ἐργοστάσια θὰ κλείσουν, ἐὰν δὲν ἐκσυγχρονισθοῦν, ὥστε μὲ νέα μέσα παραγωγῆς, νὰ παράγουν φτηνὰ καὶ ἐφάμιλλα τῶν ξένων ἐργοστασίων ἀγαθὰ. Τότε θὰ πτωχεύσουν ἑκατοντάδες βιομήχανοι καὶ μαζί τους θὰ πεινάσουν χιλιάδες ἔργατῶν, ἀφοῦ θὰ μείνουν ἀνεργοί, χιλιάδες, λοιπὸν, οἰκογενειῶν ἐργαζομένων θὰ χάσουν τὸ ἀτομικὸ τους εἰσόδημα. Τὸ ἴδιο θὰ πάθουν καὶ οἱ βιοτέχνες, οἱ ἔμποροι, οἱ ἐπαγγελματίες μας, ἐὰν δὲν ἐκσυγχρονισθοῦν κι' αὐτοί. Χιλιάδες βιοτέχνες θὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν πτώχευση. Χιλιάδες ἑκατοντάδες χιλιάδων θὰ γίνουν τὰ πεινασμένα ἀνθρώπινα ὄντα, θύματα τῆς πλημμύρας τῶν ξένων προϊόντων. Ἡ τραγικὴ αὐτὴ εἰκόνα δὲν εἶναι εἰκόνα νοσηρᾶς φαντασίας, ἀλλὰ μιὰ αὐριανὴ πραγματικότητα, ἐὰν καθέννας μας καὶ ὄλοι μαζί, δὲν θελήσουμε νὰ γίνουμε οἱ οἰκοδόμοι τοῦ μεγάλου προστατευτικοῦ φράγματος. Τὸ μεγάλο αὐτὸ φράγμα εἶναι ἡ θέλησή μας, νὰ προτιμοῦμε τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα σὰν καταναλωτές. Σ' αὐτὴ τὴ σταυροφορία μᾶς καλεῖ καὶ τὸ σημερινὸ ἐπίσημο Κράτος: «Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ προστατεύῃ τὴν ἑλληνικὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν, διότι εἰς αὐτὴν ἐνσωματοῦται ἑλληνικὴ ἐργασία καὶ ἡ προστασία τῆς ἑλληνικῆς ἐργασίας ἀποτελεῖ ἔθνικὸν καθήκον καὶ συγχρόνως οἰκονομικὴν δραστηριότητα μὲ ἄμεσα ὀφέλη» (Ἰ. Π. Μάρ-

της). Ἔτσι ὀφείλω νὰ πείσω τὸν ἑαυτὸν μου, σὰν καταναλωτοῦ, νὰ προτιμᾶ τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα. Γιατὶ τότε θὰ μπορέσω, ὡς Ἕλληνας καταναλωτῆς, νὰ δώσω ἐργασία στὸν ἀδελφὸ μου, στὸν πατέρα, στὸν ἑαυτὸ μου. Μόνον ἐγὼ σὰν καταναλωτῆς, ἀγοράζοντας πάντοτε ἑλληνικὰ προϊόντα, μπορῶ νὰ σώσω τὸν ἑαυτὸ μου, τοὺς δικούς μου, τὴ χώρα, ἀπὸ τὴ μεγάλη πλημμύρα τῶν ξενόφερτων προϊόντων. Πρέπει καὶ ἔχω ἱερὸν καθῆκον, νὰ σκεφθῶ τὸ σπίτι μου, τὴν οἰκογένεια, τὴ χώρα μου, ποῦ ἐὰν δὲν θελήσω νὰ ἀγοράζω ἑλληνικὰ προϊόντα θὰ πεινάσῃ. Ἔτσι χρέος ἔχουμε ὅλοι νὰ καλλιεργηθῇ στὸ πνεῦμα μας μία ἔντονος ὁμαδικὴ ροπή πρὸς κατανάληψη μόνον ἑλληνικῶν προϊόντων, ἀφοῦ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ προστατεύουμε τὴν ἐθνικὴ μας ἐργασία, τὴ βιομηχανία, τὴ βιοτεχνία, τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ γεωργία μας καὶ τὴ δική μας ναυτιλία καὶ συγκοινωνία, τὴν ἑλληνικὴ. Μία ροπή, εἶναι ἀνάγκη νὰ γεννηθῇ, πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίες καὶ νὰ ὀρθωθῇ μία παθητικὴ, χωρὶς βία ἀποχὴ ἀπὸ τὴν κατανάληψη ξενόφερτων ἀγαθῶν, ἐφόσον παρόμοια ἔχουμε δικὰ μας.

5. Ἐνας μεγάλος ἄνθρωπος—πολιτικὸς—τοῦ καιροῦ μας, ὁ Μαχάτμα Γκάντι, ἔγραφε κάποτε στὸ μεγάλο συμπατριώτη του ποιητῆ, τὸν Ταγκόρ, ὁ ὁποῖος ἀντιδρούσε στὴ σταυροφορία του, νὰ σώσῃ τὴν Ἰνδικὴ βιοτεχνία ἀπὸ τὴν πλημμύρα τῶν βρετανικῶν ἀρίστων ποιοτικῶς ὑφασμάτων:

«Ὅταν ἐκεῖνοι ποὺ μὲ περιστοιχίζουσι πεθαίνουν ἀπὸ ἀσιτία, ἡ μόνη θεμιτὴ γιὰ μένα ἀσχολία εἶναι νὰ θρέψω τοὺς πεινασμένους... Οἱ Ἰνδῆς εἶναι ἓνα σπίτι ποὺ πῆρε φωτιά... Ἡ Κούλνα πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείνα... Οἱ Ἰνδῆς εἶναι ἐξαντλημένες καὶ φθίνουσι κάθε μέρα περισσότερο. Στὰ μέλη τους τὸ αἷμα δὲν κυκλοφορεῖ σχεδὸν πιά. Ἄν δὲν πάρουμε τὰ μέτρα μας θὰ σωριαστοῦμε κάτω. Γιὰ ἓνα λαὸ πεινασμένο καὶ ἄνεργο, ἡ μόνη μορφή κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ τολμήσῃ νὰ φανερωθῇ ὁ Θεός, εἶναι ἡ Ἔργασία, καὶ ἡ ὑπόσχεση πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ φάῃ... Ἄς συλλογιστοῦμε τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων ὄντων ποὺ ζοῦνε σήμερα χειρότερα κι' ἀπὸ τὰ ζῶα, ποὺ ἀργοπεθαίνουν μέρα μὲ τὴ μέρα. Ὁ ἀργαλειὸς εἶναι ἡ ζωὴ γιὰ ἑκατομμύρια ἑτοιμοθανάτων. Εἶναι ἡ πείνα ποὺ σπρώχνει τὶς Ἰνδῆς στὸν ἀργαλειό. Γιὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ αἰώνια ἀγρύπνια ἢ μιὰ αἰώνια καταληψία... Βρῆκα πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ γλυκάνω τὸν πόνον τῶν πεινασμένων μὲ ἓνα τραγούδι τοῦ Καβίρ. Δῶστε τοὺς ἐργασία, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ φᾶνε!... Πρέπει νὰ γνέθουμε. Νὰ γνέψουμε ὅλοι! Νὰ γνέθῃ καὶ ὁ Ταγκόρ, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι! Καὶ νὰ κάψῃ τὰ ξενόφερτα ροῦχα του! Αὐτὸ εἶναι τὸ σημερινὸ χρέος. Ὁ Θεὸς θὰ γνοιαστῇ γιὰ τὸ αὔριο. Ὅπως λέει ἡ Γίτα: Πράξε τὸ σωστό».

6. Σκοτεινὰ λόγια καὶ λόγια τραγικά, μὰ ἀληθινὰ. Ἔτσι μονάχα σώθηκε ἡ Ἰνδικὴ βιοτεχνία, ἡ Ἰνδικὴ οἰκονομία, μὲ τὸ σύνθημα τοῦ μεγάλου ἐκείνου πολιτικοῦ ἀνδρός: Κάψτε τὰ ξενόφερτα ροῦχα σας καὶ φορέστε ὅλοι Ἰνδικὰ.

Στὴ χώρα μας σήμερα δὲν θὰ ἦταν λογικὸ παρόμοιο σύνθημα. Νέα ἐποχὴ, νέα ζωὴ, νέες συνθήκες. Ἄλλὰ ἐὰν συνειδητοποιήσουμε καὶ αἰσθανθοῦμε

τόν κίνδυνο, πού έρχεται μέ πόδια περιστερᾶς, θά μπορέσουμε νά πείσουμε τόν έαυτό μας, ότι χρέος και συμφέρον δικό μας είναι, νά προτιμοῦμε τά ελληνικά προϊόντα και όχι τά ξένα, άφοῦ μέ τόν τρόπον αυτό θά δώσουμε έργασία σέ χιλιάδες Έλληνες εργαζομένους. Άκόμα δίδουμε έργασία και άπασχόληση και κέρδη στις έθνικές μας παραγωγικές δυνάμεις, ώστε νά μπορέσουν νά έκσυγχρονισθοῦν, νά πάρουν νέα μηχανικά μέσα παραγωγής, νά χρησιμοποιήσουν νέες μεθόδους έμπορίας και έτσι νά παράγουν φτηνά, καλά και ποικίλα προϊόντα, τά όποια θά είναι ίκανά νά ανταγωνιστοῦν τά ξένα.

Γιατί, όπως ξέρουμε, τό ελληνικό εργαστήρι, ή μικρή βιοτεχνία και βιομηχανία μας, τό ελληνικό έμπορικό κατάστημα και έμπόριο, τό ελληνικό κατάβι και αυτοκίνητο και τό ελληνικό γεωργικό προϊόν, είναι ή ζωή μας, ή ζωή για εκατομμύρια άπειλουμένων άπό τή φτώχεια και τήν άνεργία Έλλήνων. Γιατί είναι βέβαιο τό γεγονός, ότι ή σημερινή ελληνική βιομηχανία, μέ όλιγες μονάχα εξαιρέσεις συγχρόνων βιομηχανιών, θά ύποκύψη στόν δξύ ανταγωνισμό τών ξένων συγχρόνων βιομηχανιών και τά περισσότερα έργοστάσια τῆς χώρας θά κλείσουν, άφοῦ θά παράγουν μέ ύψηλό κόστος παραγωγής και δέν θά βρίσκουν πιά πελάτες. Άνεργία, καταστροφή τοῦ ύπάρχοντος κεφαλαίου τών πεπαλαιωμένων έργοστασίων και φτώχεια θά μάς έρθουν, εάν δέν δημιουργήσουμε μία όμαδική έντονη ροπή πρὸς κατανάλωση ελληνικῶν προϊόντων, για νά δώσουμε αισιοδοξία πρὸς μία γενική άλλαγή μηχανημάτων και μεθόδων εργασίας, για τό καλύτερο αύριο. Βέβαια γεγονός επίσης είναι ότι θά ώφεληθῆ ή γεωργική παραγωγή και ή βιομηχανία γεωργικῶν προϊόντων. Έμεῖς όμως δέν θά εἴμαστε οἱ πελάτες τῆς, μά οἱ ξένοι, άφοῦ εμεῖς θά εἴμαστε άνεργοι ή ύποαπασχολούμενοι. Είναι τρομερό μέσα στὸν άπειρο πλοῦτο τών άγαθῶν, πού θά πλημμυρίσουν τόν τόπο και θά είναι πάμφθηνα νά μή μπορεῖς εἰς νά τά χαρῆς, άφοῦ θά μείνης δίχως έργασία, χωρίς εισόδημα, χωρίς έπίδα νά εργαστῆς στὸν τόπο σου για νά ζήσης. Τότε πάλι ή ζηντεία σέ καρτερεῖ και ή ξένη Πατρίδα. Η μετανάστευση, ή προαιώνια κατάρα τῆς φυλῆς, πάλι θάρθη κοντά μας, αν δέν θελήσουμε νά δημιουργήσουμε τήν όμαδική έντονη ροπή πρὸς κατανάλωση μοναδικά ελληνικῶν προϊόντων, ώστε νά δοθῆ μία άκόμη παρόρμηση για τήν ανάπτυξη μας τῆ βιομηχανική. Νά γιατί πρέπει νά γεννηθῆ ή έντονη όμαδική ροπή πρὸς κατανάλωση ελληνικῶν προϊόντων και ελληνικῶν υπηρεσιῶν, για νά δώσουμε έργασία, άπασχόληση και κέρδη στις έθνικές μας παραγωγικές δυνάμεις, αλλά μέ τήν λογική άπείτηση νά έκσυγχρονισθοῦν και νά γίνουν ίκανές νά ανταγωνισθοῦν αύριο τῆς ξένες οικονομικές μονάδες στο παγκόσμιο ελεύθερο έμπόριο.

7. Άλλά, ἄς δοῦμε σύντομα, τί διδάσκουν οἱ μεγάλοι οικονομολόγοι και έτσι νά δοῦμε τί πρόκειται νά χάσουμε μέ τήν κατάργηση τών δασμῶν κ.τ.λ. και τί κερδίζουμε μέ τήν εισοδό μας στη νέα πραγματικότητα τῆς φυσικῆς συναλλακτικῆς ελευθερίας τοῦ διεθνoῦς έμπορίου.

8. Μέ δυό λόγια, ύπάρχουν σήμερα στην Οικονομική Πολιτική τών Κρατῶν και στην Οικονομική Έπιστήμη, δύο βασικές θεωρίες: Η μία είναι ή θεωρία τῆς φυσικῆς συναλλακτικῆς ελευθερίας, τόσο στο έσωτερικό, όσο

και στο διεθνές εμπόριο, την οποία μᾶς δίδαξε ὁ μεγάλος Ἄγγλος διδάσκαλος οικονομολόγος, ὁ Ἄδαμ Σμιθ, καὶ ἡ δεύτερη ἢ θεωρία τῆς προστασίας τῶν ἐθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τὴν ὁποία μᾶς δίδαξε ἕνας ἄλλος μεγάλος διδάσκαλος, Γερμανὸς αὐτὸς τώρα οικονομολόγος, ὁ Φρειδερίκος Λίστ. Καὶ οἱ δύο θεωρίες ἐφαρμόστηκαν, κατὰ καιροῦς, σὲ ὅλα τὰ ἔθνη. Ἄλλοτε ἢ μία, ἄλλοτε ἢ ἄλλη, ἀνάλογα μὲ τὶς κατευθύνσεις τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητῶν καὶ τῆς κοσμοθεωρίας των.

9. Ἡ βασικὴ παρορμητικὴ σκέψη, ποὺ ἰθύνει τὸ πνεῦμα τῶν πολιτικῶν πρακτικῶν οικονομολόγων νὰ ἐφαρμόζουν τὴν οικονομικὴ πολιτικὴ τῆς προστασίας, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, εἶναι ἡ σκέψη τοῦ πάτερ Φαμίλια : Ὅτι αὐτὸς ἔχει στοιχειώδη ὑποχρέωση νὰ τρέφῃ, νὰ μορφώῃ καὶ νὰ μάθῃ στὸ νεαρὸ τέκνο του μιὰ ἐργασία, ὥστε ὅταν ἀνδρωθῇ νὰ γίνῃ ἱκανὸ νὰ ζήσει μόνο του καὶ νὰ δημιουργήσῃ οἰκογένεια. Ἄφου, λοιπόν, εἶναι μικρὸ ἀκόμα τὸ παιδί χρειάζεται νὰ τὸ προστατεύσῃ, ὥσπου νὰ μεγαλώσῃ, νὰ γίνῃ ἱκανὸ νὰ ζήσει μόνο του, χωρὶς τὴ δική του βοήθεια.

10. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ θεωρία τῆς προστασίας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, βασίζεται στὴν ἴδια λογικὴ καὶ ὑποχρέωση, ποὺ ἔχει ἡ Πολιτεία πλέον τώρα, νὰ προστατεύσῃ τὴν μικρὰ ὑπὸ ἀνάπτυξη εὐρισκομένη ἐθνικὴ βιομηχανία, βιοτεχνία καὶ γενικὰ νὰ προστατεύσῃ, ἢ οικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Κράτους, τὴν ἀνάπτυξη ὅλων τῶν ἐθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀπὸ τὸν ὀξύτατο ἀνταγωνισμό τῶν γιγάντων οικονομικῶν μονάδων καὶ βιομηχανιῶν τῆς ἀλλοδαπῆς, ὥστε οἱ νεαρὲς ἐθνικὲς παραγωγικὲς δυνάμεις νὰ μπορέσουν νὰ ἀνδρωθοῦν καὶ νὰ γίνουν σιγά - σιγά ἱκανὲς νὰ ἀνταγωνισθοῦν κάθε ξένη παραγωγή.

11. Ἡ ἄλλη θεωρία τῆς φυσικῆς συναλλακτικῆς ἐλευθερίας τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, βασίζεται στὴ σκέψη καὶ τὴ λογικὴ τοῦ πάτερ Φαμίλια κι' αὕτῃ, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀγοράζῃ, ὅσο μπορεῖ φθηνότερα, καλῆς ποιότητος καὶ ποικίλα ἀγαθὰ, ἀδιαφορώντας ποῖος τὰ παράγει καὶ σὲ ποῖα χώρα παράγονται, ἀρκεῖ ποὺ τοῦ παρέχουν τὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του καὶ τοῦ χαρίζουν τὶς ἀνέσεις τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐδῶ ὁ Πάτερ Φαμίλιας, ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσει καλὰ αὐτὸς καὶ οἱ δικοί του καὶ προσέχει μοναχὰ τὸ δικό του συμφέρον. Ἄλλὰ κοιτώντας τὸ συμφέρον του ὑπηρετεῖ μαζί καὶ τὸ γενικὸ καλὸ, ἀφοῦ ἕνα ἀόρατο χέρι τὸν ὀδηγεῖ σ' αὐτό.

Αὐτὲς εἶναι οἱ βασικὲς σκέψεις, ὅπου στηρίζονται καὶ οἱ δύο οικονομικὲς θεωρίες. Ἄλλὰ χρήσιμο καὶ ὠφέλιμο εἶναι νὰ τὶς ἐρευνήσουμε μιὰ - μιὰ χωριστά, γιὰ νὰ δοῦμε τὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴ τους ὑφή. Ἀρχίζω ἀπὸ τὴ θεωρία τῆς προστασίας τῶν ἐθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, μιὰ ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ σὲ λίγο ἱστορία, ἀν καὶ νεώτερη, μιὰ καὶ οἱ πολιτικοὶ οικονομολόγοι πάντοτε τὴν προτιμοῦσαν. Ἐπειτα ἀφήνω τὴ θεωρία τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐθνῶν, ἀφοῦ πρόκειται πάλι νὰ γίνῃ μιὰ πραγματικότητα, σὲ λίγα χρόνια, μὲ τὴ δημιουργία τῆς ἐνιαίας οικονομικῆς Εὐρώπης.

* * *

12. Ἡ θεωρία καὶ ἡ πρακτικὴ Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ τῆς Προστασίας, βασιζέται ὅπως εἶδαμε στὴ λογικὴ τοῦ Γονιοῦ, ποῦ εἶναι ὑποχρεωμένος, ἀπὸ τὴν κοινωνία μας, μὰ καὶ τὴν ἴδια τὴ φύση, νὰ προστατεύῃ τὸ μικρὸ τοῦ παιδί, ἕως ὅτου αὐτὸ ἀνδρωθῆ καὶ γίνῃ ἱκανὸ νὰ ζήσῃ μόνο του. Ἔτσι καὶ ἡ Πολιτεία, ἔχει ὑποχρέωση νὰ προστατεύσῃ τὴν ἐγχώριον παραγωγὴ καὶ περισσότερο τὴν ἐγχώριον, ὑπὸ ἀνάπτυξη εὐρισκομένη, βιοτεχνία καὶ βιομηχανία, ἀπὸ τὸν ὀξύ ἀνταγωνισμό τοῦ διεθνούς ἐλευθέρου ἀκμαίου ἐμπορίου. Βέβαια δὲν πρέπει νὰ τὴν προστατεύῃ ἐπ' ἀπειρον, ἀλλὰ μέχρις ὅτου ἀνδρωθοῦν οἱ ἔθνικες παραγωγικὲς δυνάμεις καὶ γίνουν ἱκανὲς νὰ παλαίψουν τὴς μεγάλες ξένες βιομηχανίες. Γιατὶ μιὰ μικρὴ βιοτεχνία καὶ βιομηχανία, ἀφοῦ μόλις τώρα γεννιέται καὶ ἀναπτύσσεται, εἶναι ἀδύνατον νὰ παράγῃ τέλεια προϊόντα ἐφάμιλλα τῶν προϊόντων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ φθηνά, ὅσο φθηνά θὰ εἶναι τὰ ξένα ἀγαθὰ, ποῦ μὲ τὴς ἐξειλιγμένες μηχανικὲς ἐγκαταστάσεις, τὴν μακρόχρονη πείρα, τὴν τεχνικὴ ἱκανότητα τῶν ἐργατῶν τῆς καὶ τῶν ὀργανωτῶν καὶ τὴν ὀρθολογικὴ ὀργάνωση, παράγουν φθηνά, πολλὰ, ποικίλα καὶ ἐξαιρετικῆς ποιότητος ἀγαθὰ. Εἶναι ἀδύνατον ἡ κνοφορομένη βιομηχανία, νὰ συναγωνισθῇ τὴς μεγάλες ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὑπὸ καθεστῶς ἐλευθέρου διεθνούς ἐμπορίου. Γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, ὅτι ὁ πᾶτερ Φαμίλιας καταναλωτὴς θὰ ἀγοράζῃ τὰ ξένα φθηνὰ καὶ ἀρίστης ποιότητος προϊόντα. Καὶ πολὺ λογικά, γιατί τὸ ἄτομον ἐνδιαφέρεται μοναχὰ γιὰ τὴς δικῆς του ἀτομικῆς ἀνάγκης καὶ τὴς ἀνάγκης τῆς οἰκογενείας του καὶ οὐδέποτε γιὰ τοὺς ἄλλους.

Ἔτσι, ὅμως, ἡ μικρὰ ἐγχώριον παραγωγὴ θὰ χάσῃ τὴν πελατεία τῆς καὶ τὰ προϊόντα θὰ μείνουν ἀζήτητα, ἀφοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ συναγωνισθῇ τὴς ξένες βιομηχανικὲς τέλεια ἐξωπλισμένες οἰκονομικὲς μονάδες. Ἀφοῦ, δέ, θὰ χάσῃ τὴν πελατεία τῆς, θὰ χρεωκοπήσῃ, θὰ σβῆσῃ ὑπὸ τὰ κτυπήματα τοῦ ὀξυτάτου ἀνταγωνισμοῦ. Τότε χιλιάδες βιοτέχνες, ἐπαγγελματίες καὶ ἐργάτες θὰ μείνουν ἀνεργοὶ καὶ ἑκατομμύρια ἀξιών θὰ καταστραφοῦν.

Ἔτσι πρὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κινδύνου, ἔρχεται ἡ Πολιτεία καὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴ τῆς πολιτικὴ προστατεύει, τουλάχιστον προσωρινῶς καὶ στὰ πρῶτα χρόνια ἀναπτύξεως, τὴ βιοτεχνία, τὴ βιομηχανία καὶ γενικὰ τὴν ἔθνικὴ παραγωγὴ. Γιατὶ γνωρίζουν οἱ πολιτικοὶ οἰκονομολόγοι, ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιοτεχνίας, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, τῶν συγκοινωνιῶν καὶ γενικὰ ὅλων τῶν ἔθνικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἢ ἀνάπτυξη θὰ αὐξήσῃ τὸν πλοῦτο καὶ τὴν εὐζωία τῶν πολιτῶν καὶ μαζί θὰ προκαλέσῃ τὴν ἀνάπτυξη τῶν τεχνῶν, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ μὲ τὴς ἐφευρέσεις καὶ τὴς μηχανῆς θὰ δημιουργηθῆ ἀκμαία ἔθνικὴ βιομηχανία καὶ παραγωγὴ, ποῦ ἀποτελοῦν πηγὴ δυνάμεως καὶ πλοῦτου τῶν Ἐθνῶν. Λοιπὸν, παρεμβαίνει καὶ προστατεύει τὴν ἔθνικὴ παραγωγὴ μὲ διάφορα μέτρα, τὰ ὁποῖα ἀπαγορεύουν τὴν εἰσαγωγὴ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ὀρισμένων ἀγαθῶν, ποῦ παράγονται στὴ χώρα. Συνήθως, ὅμως, ἐπιβάλλει δασμοὺς ὑψηλοῦς, μὲ τὸν βασικὸ σκοπὸ, νὰ ἀκριβαίνει τὰ ξένα προϊόντα καὶ νὰ ἐξαναγκάζεται ἐμμέσως ὁ καταναλωτὴς νὰ

ἀγοράζει τὰ ἐγχώρια προϊόντα, ἔστω καὶ λίγο κατώτερα. Βέβαια ἀγοράζει ἀκριβώτερα. Ἄλλὰ ἡ τωρινὴ θυσία γίνεται γιὰ ἓνα καλύτερο μέλλον. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ καὶ μὲ τὸ φράγμα αὐτὸ τῶν δασμῶν ἀνακόπτει ἡ Πολιτεία τὴν πλημμύρα τῶν ξένων προϊόντων καὶ σώζει τὴν μικρὰ ἀκόμη ἐγχώριο βιοτεχνία καὶ βιομηχανία κυρίως καὶ γενικώτερα τὴν ἐθνικὴ παραγωγή.

Βέβαια οἱ δασμοὶ προστατεύουν τὴν παραγωγή, ἀλλὰ ζημιώνουν τὴν κατανάλωση, ἀφοῦ δημιουργοῦν ἓνα μονοπώλιο, γιὰ τὴν ἐγχώριο παραγωγή στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά. Ἄν π.χ. ἀπαγορευθῆ ἡ εἰσαγωγή κρέατος ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, τότε δημιουργεῖται γιὰ τοὺς ἐγχώριους κτηνοτρόφους ἓνα μονοπώλιο. Πολὺ ὑψηλοὶ δασμοί, κατὰ τὴν εἰσαγωγή ξένων ὑφασμάτων, δημιουργοῦν μονοπώλιο στὴν ἐγχώριο ὑφαντουργία ἢ ὑψηλοὶ δασμοὶ στὴν εἰσαγωγή σίτου, εἶναι σὰν ἀπαγόρευση εἰσαγωγῆς σίτου καὶ δημιουργεῖ μονοπώλιο στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορὰ τῶν σιτοκαλλιεργητῶν.

Ἔτσι οἱ ὑψηλοὶ Δασμοὶ ἀκριβαίνουν τὰ ξένα προϊόντα καὶ ἐξαναγκάζουν τὸν καταναλωτὴ νὰ ἀγοράζει τὰ ἐγχώρια, ἔστω καὶ ἀκριβώτερα. Αὐτὸ, ὅμως, σὰν ἄτομο τὸν ζημιώνει καὶ ὠφελεῖ τοὺς παραγωγούς. Σὰν πολίτην, ὅμως, τοῦ Κράτους τὸν ὠφελεῖ. Γιατὶ ἡ ἀναπτυσσομένη, μὲ τὰ πρόσθετα κέρδη βιοτεχνία, βιομηχανία καὶ ἐθνικὴ παραγωγή, καθιστᾷ τὸ Κράτος ἰσχυρότερο καὶ ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ὅλα τὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ Κράτη εἶναι Κράτη βιομηχανικά, ἐνῶ ὅλα τὰ ὑπανάπτυκτα εἶναι κράτη φτωχὰ καὶ ἀνίσχυρα. Ἄλλὰ ἀκόμη ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς στὴν ἐθνικὴ παραγωγή, στοὺς ἐγχωρίους βιομηχάνους, ἐμπόρους καὶ βιοτέχνους, δὲν ζημιώνει οὐσιαστικὰ τὸν καταναλωτὴ, κατὰ μία βαθυτέρα ἔρευνα, γιὰ τὴν οἱ καταναλωτὲς τῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων γεωργοὶ ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν ἔντονο βιοτεχνικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη, ἀφοῦ γίνεται ἔντονώτερη ἡ ζήτηση γεωργικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν πρώτη ὕλη, γιὰ τὴ βιοτεχνία καὶ τὴ βιομηχανία.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἐργάτες καταναλωτὲς, δὲν ζημιοῦνται, κατὰ μία βαθυτέρα ἐξέταση, παρὰ μόνον φαινομενικά, ἀφοῦ ἡ βιοτεχνία καὶ ἡ ἔντονα ἐργαζομένη βιομηχανία, τοὺς προσφέρει συνεχῆ ἀπασχόληση. Ἐπίσης καὶ οἱ ἄλλες κοινωνικὲς τάξεις τῆς χώρας ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ ἰδιαίτερα τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ πλούτου τῆς χώρας.

Πολὺ ὀρθά, λοιπόν, ἡ Πολιτεία προστατεύει τὴν ἐθνικὴ παραγωγή μὲ διάφορα ἀπαγορευτικὰ οικονομικὰ μέτρα καὶ ὑψηλοῦς δασμούς, ποὺ σιγὰ-σιγὰ πίπτουν, ἕως ὅτου ἀναπτυχθῆ ἡ ἐγχώριος παραγωγή καὶ ἀρθοῦν ὀλοκληρωτικὰ οἱ δασμοὶ ἐφόσον θὰ γίνῃ ἰκανὴ νὰ ἀνταγωνισθῆ τις ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Μὰ ἡ δυσκολία εἶναι ὅτι οἱ βιομήχανοι κυριαρχοῦνται, πάρα πολὺ, ἀπὸ τὸ μονοπωλιακὸ πνεῦμα καὶ ἀρνοῦνται κατόπιν νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν ἄρση τῶν δασμῶν. Σκέπτονται σὰν ἄτομα πλέον καὶ θέλουν νὰ ἐκμεταλλεθοῦν τὰ μηχανήματά τους, μέχρις ἀχρηστεύσεως των καὶ δυστροποῦν νὰ ἐκσυγχρονίσουν, ὡς ὠφείλαν, τὰ μέσα παραγωγῆς. Τὸ Κράτος ὅμως ἀποζητοῦσε, μὲ τὴν προ-

στασία του, τὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς παραγωγῆς, καὶ μ' αὐτὸ ἀποζητοῦσε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλες οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς χώρας καὶ νὰ γίνη ἰσχυρό. Γιατὶ ἓνα γεωργικὸ κράτος εἶναι συνήθως φτωχὸ καὶ καθυστερημένο, ἐνῶ ἡ σύγχρονος βιομηχανία τοῦ δίδει καὶ πλοῦτο, μὰ καὶ δύναμη.

Ἡ ἰθαγενὴς βιομηχανία προκαλεῖ τὴ ζήτηση προϊόντων γῆς πρὶν ἀζητήτων. Ἐντείνει τὴν ἐκμετάλλευση τῶν πηγῶν τῶν πρώτων ὑλῶν. Προσελκύει ἐργάτας, δίδει ἀνατίμηση στὰ προϊόντα τῆς ὑπαίθρου καὶ ἀνατιμᾶ τὴν ἐργασία τοῦ ἀγρότου, προκαλεῖ ἔνταση τῆς κυκλοφορίας πλοῦτου καὶ κεφαλαίων καὶ παρέχει τὴν πλήρη ἀπασχόληση στοὺς συντελεστὰς τῆς παραγωγῆς: Ἔργασία, Κεφάλαιο καὶ Ἔδαφος.

Δὲν εἶναι συνεπῶς λογικὸ νὰ κατακρίνουμε μιὰ παρόμοια προστατευτικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἀλλὰ δὲν πρέπει, ὅμως, αὐτὴ νὰ ἰσχύη ἐπ' ἄπειρον. Μὲ μικροχρόνια ἐπιβάρυνση ὅλων τῶν καταναλωτῶν, ἀναπτύσσεται μιὰ ἔντονος οἰκονομικὴ δραστηριότης, ὠφέλιμος σὲ ὅλους. Ἀφοῦ ἡ ἀπόκτηση αὐτῆ παραγωγικῶν δυνάμεων—πνευματικῶν καὶ οἰκονομικῶν—ἐξασφαλίζει τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ, τὸν πλοῦτο καὶ τὴ δύναμη τῆς Πολιτείας. Χάριν αὐτῶν ἡ δαπάνη ἀξιών καὶ ἂν φαίνεται ἐπιζημία προσωρινῶς, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πηγὴ πλοῦτου.

Καὶ ὅπως ἓνας πατέρας δαπανᾷ ἀξία γιὰ νὰ σπουδάσῃ τὸ παιδί του καὶ μὲ τοῦτο πραγματοποιεῖ αὐξηση τῆς πνευματικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς μελλούσης γενεᾶς, ἔτσι καὶ ἓνα ἔθνος δὲν πρέπει νὰ διστάσῃ νὰ δαπανήσῃ παρούσας ἀξίας, χάριν τῆς ἀσφαλείας τοῦ μέλλοντός του καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας του. Ἐνα ἔθνος ποῦ ἐπιβάλλει εἰσαγωγικούς δασμούς, ὑφίσταται μὲν θυσία πρόσκαιρη, ἀλλὰ ἐτοιμάζει ἓνα οἰκονομικὸ μέλλον ἄνετο.

13. Παρατηροῦμε, λοιπόν, ὅτι ἡ προστατευτικὴ θεωρία στηρίζεται στὴ βασικὴ ἰδέα τῆς ἀναπτύξεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Δὲν τάσσεται ἀκόμη αὐτὴ ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς ἐλευθερίας τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Ἀλλὰ ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι συμφερωτέρα ἀπὸ ἀπόψεως Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἡ παραγωγή στὸ ἐσωτερικὸ ἀγαθῶν, τῶν ὁποίων ἡ δαπάνη παραγωγῆς των στὴν ἄλλοδαπὴ θὰ ἦτο μικρότερα (Δ. Δελιβάνης). Ἐπίσης μὲ τὴν προστασία διευκολύνεται ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, καταπολεμεῖται τὸ ἄλλοδαπὸν μονοπώλιον, ἐπιτυγχάνεται πλήρης ἀπασχόληση, διευκολύνεται ἡ ἄνετος ἀνάπτυξη νέων παραγωγικῶν κλάδων καὶ ἔτσι ἀποκτᾶται μιὰ κάποια αὐτάρκεια καὶ ἀνεξαρτησία τοῦ ἔθνους. Ἐτσι ἡ προστατευτικὴ πολιτικὴ σκοπὸ ἔχει νὰ αὐξήσῃ τὸν πλοῦτο, ὄχι μόνον τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ κυρίως τὸν πλοῦτο καὶ τὴ δύναμη τῆς Πολιτείας. Ἰσχύς λοιπόν καὶ πλοῦτος, τοῦ πλοῦτου ἀσφαλιζομένου διὰ τῆς ἰσχύος καὶ ἡ ἰσχύς αὐξανόμενη διὰ τοῦ πλοῦτου.

Ἀλλὰ τελικὰ παραδέχεται καὶ ἡ προστατευτικὴ θεωρία, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου δὲν εἶναι ἓνα ἀπραγματοποίητο ὄνειρο. Εἶναι νόμος τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Μὲ τὴν ἐλευθερία τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, οἱ λαοὶ τῆς γῆς θὰ πετύχουν τὴν ὑψίστην εὐτυχίαν των. Ἀλλὰ, ὡς ἰδοῦμε τὴν φιλελευθέρην αὐτὴν θεωρίαν, τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν, μετὰξὺ τῶν ἔθνων καὶ τῶν Πατρίδων, ἐλπίζοντες βάσιμα στὴν εὐτυχίαν, ποῦ μᾶς ὑπόσχεται.

* * *

14. Μὲ ἀπλᾶ λόγια, ἡ θεωρία τῆς ἐλευθερίας τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ τῶν οἰκονομικῶν συναλλαγῶν μεταξύ τῶν Ἐθνῶν, βασίζεται στὴ λογικὴ τοῦ καλοῦ οἰκογενειάρχου, ὁ ὁποῖος παραδέχεται ὅτι δὲν εἶναι καθόλου λογικόν, μὰ οὔτε καὶ συμφέρον ἔχει νὰ παράγῃ ὁ ἴδιος ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ πού χρειάζεταιται ἀκριβώτερα, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ τὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ φθηνότερα. Λογικόν, λοιπόν, εἶναι καὶ συμφέρον ἔχει νὰ ἀγοράζῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους φθηνά, ἀρίστης ποιότητος, ποικίλα καὶ πολλὰ ἀγαθὰ, γὰρ νὰ καλύπτῃ τὶς ἀνάγκες ζωῆς αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, παρὰ νὰ ἀγωνίζεται νὰ τὰ κατασκευάζῃ καὶ παράγῃ ὁ ἴδιος πανάκριβα. Τοῦ τὰ προσφέρουν φθηνά, γιατί καθένας ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἐπάγγελμα πού τοῦ ἀρέσει καὶ ἔχει ἀναπτύξει μεγάλη δεξιότητα καὶ παράγει πολλά, ρίπτοντας ἔτσι τὸ κόστος παραγωγῆς. Ὅλοι παράγουν γιὰ τὴν ἀγορὰ. Καὶ ὅλοι ἀγοράζουν καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἀγορὰ. Ἐτσι καὶ ὁ λογικὸς πάτερ Φαμίλιας προτιμᾷ νὰ ἀγοράζῃ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ, ἀφοῦ τὰ βρίσκει φθηνότερα καὶ καλύτερα σὲ ποιότητα.

Ὅταν, ὁμως, ἡ λογικὴ αὐτὴ τοῦ καλοῦ οἰκογενειάρχου εἶναι ὀρθή, γιατί τάχα νὰ μὴν ἰσχύῃ καὶ γιὰ κάθε ἔθνος; Κάθε πολιτεία — μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ ὀμιλοῦμε περὶ ἔθνος — μὲ τὴν ἐλευθερία τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, θὰ ἀγοράζῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, πού ἔχει ἀνάγκη, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὰ βρίσκει φθηνότερα, καλῆς ποιότητος καὶ μὲ τοὺς καλύτερους ὄρους καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι καθόλου λογικὸ καὶ σκόπιμο νὰ ἀγωνίζεται νὰ τὰ παράγῃ στὴν ἴδια τὴ χώρα πανάκριβα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ πλεονέκτημα τοῦ ἐλευθέρου διεθνοῦς ἐμπορίου, νὰ μπορῆς νὰ ἀγοράζῃς, ἀπὸ ὅπου βρεῖς τὰ καλύτερα καὶ φθηνότερα ἀγαθὰ καὶ ἀντιθέτως νὰ πουλᾷς τὰ δικά σου προϊόντα, ἐκεῖ ὅπου βρεῖς ὑψηλότερες τιμές.

Θὰ ἐπετυγχάνετο μὲ τὸν τρόπο αὐτόν, ἓνας μεγάλος διεθνῆς καταμερισμὸς τῆς παραγωγῆς καὶ κάθε χώρα θὰ παρῆγε μόνον ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, πού ἀπὸ τὴ φύση καὶ τὴ δεξιότητα τῶν κατοίκων της, θὰ τὰ παρῆγε φθηνά, πολλὰ καὶ ἀρίστης ποιότητος. Αὐτὰ θὰ τὰ πρόσφερε στὴ διεθνή ἐλευθέρη ἀγορὰ, ἀπὸ ὅπου θὰ ἀγόραζε τὰ ἄλλα ἀπαραίτητα γιὰ τὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τῆς ἀγαθὰ, πού θὰ τὰ παρῆγαν ἄλλοι λαοὶ φθηνά, ἀρίστης ποιότητος καὶ πολλὰ, βοηθούμενοι ἀπὸ τὸ φυσικὸ περιβάλλον καὶ τὴν δεξιότητα τῶν κατοίκων τῆς χώρας.

Κάθε χώρα, τότε, θὰ ἦτο δεξιότῃς καὶ εἰδικὴ στὴν παραγωγή ὀρισμένων μόνον ἀγαθῶν, μὲ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἔργων δηλ. θὰ παρῆγε ἀρίστης ποιότητος ἀγαθὰ, πολλὰ ἀγαθὰ ποικίλης ποιότητος καὶ ποικιλίας ἀγαθῶν καὶ ὁλοένα μὲ τὴν πληθοπαραγωγή θὰ ἔμειοῦτο τὸ κόστος παραγωγῆς, ὥστε νὰ γίνουν πάμφθινα.

Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ ἐξειδίκευση τῶν χωρῶν ἔχει καὶ ἓνα μεγάλο μειονέκτημα: τὴν ἐξάρτηση τῆς χώρας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐθνικοί, λοιπόν, λόγοι ἀνεξαρτησίας ὠδήγησαν πάντοτε στὴν ἐφαρμογὴ τῆς προστατευτικῆς θεωρίας καὶ ἐλάχιστα ἔθνη, ὡς ἡ Ἀγγλία, ἐφήρμοσαν τὴν φιλελευθέρη οἰκονομικὴ θεω-

ρία πλήρως. Γεγονός, όμως, είναι ότι εάν καταστή πραγματικότητα η ελευθερία του διεθνούς εμπορίου, όλοι οι λαοί της γης θα εύρουν την ευτυχία των με αυτήν. Για τον λόγο τούτο, η Οικονομική Έπιστήμη, ετάχθηκε πάντοτε υπέρ της ελευθερίας των διεθνών οικονομικών σχέσεων, αλλά η οικονομική πολιτική, των πολιτικών οικονομολόγων, εφήρμοζε κατά προτίμηση την προστατευτική θεωρία, κυρίως για λόγους εθνικής ανεξαρτησίας, εφόσον ο κόσμος είναι διηρημένος σε χωριστά κράτη. Λογικόν είναι κάθε κράτος να μη θέλη να εξαρτάται η τύχη του από τους άλλους, γιατί όλοι οι κυβερνήτες αποζητούν να φτειάξουν τα κράτη των οικονομικώς αυτάρκη δηλ. να παράγουν όλα εκείνα τα αγαθά που χρειάζεται ένας λαός να ζήσει, χωρίς τη βοήθεια ξένων.

Έπειτα, εκτός από λόγους εθνικής ανεξαρτησίας, επηρέασε πάντοτε τους πρακτικούς το μονοπωλιακό πνεύμα των παραγωγών, οι όποιοι ζητούν την προστασία, ενώ οι καταναλωτές ήταν πάντοτε αδύνατον να επηρεάσουν την οικονομική πολιτική, αφού όλοι μας είμαστε ταυτόχρονα καταναλωτές και παραγωγοί. Μα και άλλος, ένας μεγίστης σημασίας λόγος, επηρέασε τους πρακτικούς να προτιμούν τον προστατευτισμό. Η προσπάθεια άπασχολήσεως παραγωγικής της εθνικής εργασίας, ώστε να μπορέσουν να εμποδίσουν την ομαδική μετανάστευση, που θα έμεινε την ένοπλο δύναμη του Κράτους. Επίσης η προσπάθεια να επιτύχουν την παραγωγική άπασχολήση όλων των εθνικών παραγωγικών δυνάμεων, που το γεγονός τούτο θα έδιδε και πλούτο και πολιτική ισχύ και δύναμη στο Κράτος.

Έτσι λοιπόν και αυτός ο Άδαμ Σμίθ, με άπορία βλέπουμε, να τάσσεται υπέρ της επιβολής δασμών, για να προστατευθή μία βιομηχανία, που είναι αναγκαία για την άμυνα της χώρας, αφού εάν πρώτα δεν υπάρξη ελεύθερο Κράτος, δεν μπορεί να υπάρξη οικονομία του. Επίσης δέχεται να επιβάλλουν δασμό στα ξένα αγαθά αφού και τα έγχωρια πληρώνουν φόρο.

Ακόμη να επιβάλλεται δασμός σαν αντίποινα, όταν μία χώρα επιβαρύνει με ύψηλους δασμούς τα δικά μας, κι' εμείς δεν είναι λογικόν να επιτρέψουμε στα δικά της προϊόντα να εισέλθουν στη χώρα μας χωρίς δασμό. Τέλος, όπωσδήποτε, πρέπει να επιβάλουμε δασμό αφού έτσι θα προστατεύσουμε ώρισμένες βιομηχανίες, οι όποιες δίδουν εργασία σε χιλιάδες εργαζομένους. Αμφιβάλλει ακόμη αν θα γίνη πραγματικότης ένα πλήρως ελεύθερο διεθνές εμπόριο. Πάντως το ελεύθερο εμπόριο, επιτρέπει σε κάθε χώρα, να προμηθεύεται με αγαθά, τα όποια εκείνη δεν μπορεί να παραγάγη υπό ευνοϊκούς όρους, από την ελεύθερα διεθνή αγορά και έτσι να μπορεί να έλπιση ότι θα πετύχη μία μέρα την εύζωια και ευτυχία των κατοίκων της. Έτσι δίκαιο και λογικό να μπορεί να σκέφτεται μία πολιτεία σαν τον καλό οικογενειάρχη.

* * *

Αυτά μάς διδάσκουν οι οικονομολόγοι. Αυτά εφαρμόζαν οι πολιτικοί. Σήμερα, όμως, με την νέα πραγματικότητα, ποίο είναι το δικό μας χρέος; Είναι να προτιμούμε τα ξένα φθηνά προϊόντα, τα άριστης ποιότητος, η πρέ-

πει νά σκεφτοῦμε βαθύτερα, ὅποτε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δημιουργήσουμε τὴν ἀναγκαία ἔντονη ὁμαδική ροπή πρὸς κατανάλωση ἑλληνικῶν προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν, ὥστε αὐτὴ ἡ ἔντονη ροπή καταναλώσεως ἑλληνικῶν ἀγαθῶν νά γίνῃ τὸ μεγάλο φράγμα τὸ προστατευτικό, ποῦ θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὴν πλημμύρα τῶν ξενόφερτων προϊόντων; Ἄν δὲν πετύχουμε στὴν προσπάθειά μας αὐτὴ νά πείσουμε τὸ πνεῦμα μας, νά γεννηθῇ ἡ ἔντονος αὐτὴ ὁμαδική ροπή πρὸς κατανάλωση ἑλληνικῶν προϊόντων, γεγονός τότε εἶναι ἕνα: Ἡ πτώχευση σχεδὸν ὅλων τῶν βιομηχανιῶν μας, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, καὶ καταστροφή ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά ἢ μαζικὴ ἀνεργία καὶ ἡ καταστροφή τοῦ ὑπάρχοντος κεφαλαίου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἡ ὁμαδικὴ μετανάστευση πρὸς τὶς μετὰ γάλας βιομηχανικὲς χῶρες. Γεγονὸς ἐπίσης εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς Γεωργίας μας καὶ ἴσως καὶ τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας.

Ἔτσι, ἐὰν δὲν δημιουργήσουμε τὴν ροπή πρὸς κατανάλωση ἑλληνικῶν προϊόντων, σὲ μία πενταετία θὰ μείνουν στὴ χώρα μας οἱ γεωργοί, οἱ γέροντες, οἱ συνταξιούχοι καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ δὲν εἶναι ἀνάγκη νά κοπιάζουν καὶ νά μεριμνοῦν γιὰ τὸ αὔριον. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὅλοι μας οἱ ἄλλοι θὰ φύγουμε, πιεζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη σὲ ξένες Πατρίδες. Λοιπόν, ἐὰν θέλουμε νά ὑπάρξουμε σὰν Ἔθνος καὶ σὰν Κράτος ἰσχυρό, πρέπει ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νά δημιουργήσουμε τὴ δυνατότητα τῆς ὑπάρξεως του, μὲ τὴ δημιουργία μιᾶς ἐντόμου ὁμαδικῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωση ἑλληνικῶν προϊόντων, ὥστε σὲ μία δεκαετία νά δώσουμε ἄλλη μία εὐκαιρία στὶς ἐθνικὲς μας παραγωγικὲς δυνάμεις νά ἐκσυγχρονισθοῦν, νά ἀνδρωθοῦν καὶ νά καταστοῦν ἱκανὲς νά παράγουν ἀγαθὰ φθηνά, ἀρίστης ποιότητος, ποικίλα καὶ πολλὰ καὶ νά εἶναι αὐτὰ ἱκανὰ νά ἀνταγωνιστοῦν στὴν ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου τὰ ξένα προϊόντα.

Μία εὐτυχισμένη ἐποχὴ μᾶς ἔρχεται μὲ βήματα περιστεριοῦ. Ἄλλὰ μαζί φέρνει καὶ ἀνταγωνισμό τῆς Ἐλευθέρᾳ Δημοκρατικῆς Κεφαλαιοκρατίας, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ κόσκινο, τὸ ὁποῖο κοσκινίζει τὶς ἀσυγχρόνιστες βιομηχανίες, βιοτεχνίες καὶ τὴν ἀσυγχρόνιστη παραγωγὴ χωρὶς ἔλεος. Καὶ κάθε ἐπιχείρηση καὶ ἐκμετάλλευση ποῦ θὰ μείνῃ χωρὶς σύγχρονα μηχανικὰ μέσα, χωρὶς συγχρόνους μεθόδους παραγωγῆς, χωρὶς μορφωμένο καὶ ἐξειδικευμένο προσωπικό, ὀργανωτικό καὶ ἐκτελεστικό, καὶ ἔτσι παράγει ἀγαθὰ μὲ ὑψηλὸ κόστος παραγωγῆς καὶ ὄχι φθηνὰ καὶ ἀριστα προϊόντα, εἶναι καταδικασμένη νά ἀποθάνῃ, ἀφοῦ δὲν εἶναι οὔτε χρήσιμος, οὔτε ὠφέλιμος καὶ οὔτε ἀπαραίτητος στὴ σημερινὴ οἰκονομία καὶ κοινωνία.

Συνεπῶς δὲν εἶναι λογικὸν νά ριφθῇ ἡ ἰδέα: Κάψτε τὰ ξενόφερτα ροῦχα σας καὶ φορέστε ἑλληνικά καὶ οὔτε ἡ ἰδέα: καταστρέψτε τὰ ξένα προϊόντα καὶ ἀγοράστε ἑλληνικά. Ἄλλὰ πρέπει νά ἐπικρατήσῃ ἡ λογικὴ ὅτι πρέπει νά καλιεργήσουμε στὸ πνεῦμα μας τὴν ἀνάγκη δημιουργίας μιᾶς ἐντόμου ὁμαδικῆς ροπῆς πρὸς κατανάλωση ἑλληνικῶν προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν, ὥστε νά δοθῇ ἡ εὐκαιρία στὶς ἐθνικὲς μας παραγωγικὲς δυνάμεις νά ἐκσυγχρονισθοῦν, νά ἀνδρωθοῦν καὶ νά γίνουν ἱκανὲς νά ἀνταγωνιστοῦν τοὺς ξένους. Ἦδη ὑπάρχουν τὰ καλὰ παραδείγματα ἑλληνικῶν βιομηχανιῶν, ἱκανῶν νά ἀνταγωνισθοῦν καὶ ἡμεῖς ἑξῆς τὰ καλὰ παραδείγματα. Αὐτὸς εἶναι καλὸς οἰωνὸς καὶ μία φωτεινὴ ἐλπίδα.

Ἐπίλογος

Καὶ ὅπως εἶπαμε στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας: ὅταν ἓνα σπίτι καίγεται, κάθε ἔνοικος παίρνει ἓνα κουβὰ γιὰ νὰ σβήση τὴν πυρκαγιὰ καὶ ὅτι ἱερὸν χρέος μας εἶναι ὅταν ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς περιστοιχίζουν πεθαίνουν ἀπὸ ἀσιτία, ἡ μόνη θεμιτὴ γιὰ μᾶς ἀσχολία εἶναι ἡ θέληση νὰ θρέψουμε τοὺς πεινασμένους γύρω μας. ὅταν μὲ πείσμα δημιουργήσουμε μίαν ἔντονο ὁμαδική ροπὴ πρὸς κατανάλωσιν ἑλληνικῶν προϊόντων, ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν μὲ συνέπεια τὴν πλήρη ἀπασχόληση τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν Εὐημερία.